

Workshop Samskapelsefestival

Stjärnsund | 31 augusti och 1-2 september 2018

En idé kommer upp, en vision bli till. Kanske man inspireras av befintliga konstruktioner. Eller kanske träden berättar om att vilja bli timmerstockar i ett timmerhus.

Byggnadskiss och ritning

Praktiska detaljer som boyta, invändig takhöjd, placeringar av dörrar och fönster samt övrig inredning. Val av takvinkel och beklädnad. Krav på ritning med situationsplan när man ska söka bygglov hos kommunen.

Grundstenar

Se till att välja en plats som är naturligt dränerad såsom en kulle eller upphöjning. Gräv bort matjorden och lägg grus innan du lägger ut grundstenarna. Tänk på att syllstockarna ska vila i våg, plant på stenarna och vid knutarna. Så antingen har du stenar som har en plan yta som du vänder uppåt eller rita av profilen på syllen med passare och sågar ut. Räkna ut diagonalen eller använd ett pythagoreisk snöre. Man kan också ha ett snöre eller bräda och flytta grundstenarna tills man får samma längd i båda diagonalerna.

Knuttimring

Syllen

Det nedersta varv stockar i ett timmerhus. Ofta utsatta för skvättande vatten, fuktig växtlighet, och ska bära vikten av hela timmerhuset fördelat på fyra hörnstenar (eller mer). Viktigt att välja virke som är tätvuxet och med mycket kärna och kåda (när det gäller fura).

Man kan antingen börja med två "normalstora" stockar och två grova stockar som man fäller ner så dom hamnar i samma nivå som dom första. Då har man sen tillräckligt med material för att fortsätta bygga vidare.

Den andra metoden är att timra med "normalstora" stockar och fylla glipan mot syllstenarna med en fyllnadsstock. Man märker en våglinje på syllvarvet och vänder det uppochnar och timrar in fyllnadsstocken.

Stock för stock, varv för varv

Bra att tänka på vid timring är att stockval påverkar nästkommande varv. Man kan med fördel arbeta med två stockar parallellt.

Viktigt att välja rätt dimension på en stock, och dess böjd för att matcha den underliggande. Om det finns en böjd ska "magen" vara neråt och "ryggen" uppåt. Om det finns två böjder ska "magarna" vara neråt och utåt.

Golvbjälkar

Dom kan med fördel laxas in i syllvarvet för att hålla ihop det. Tänk på att ha tillräckligt med höjd för trossbotten.

Öppningar för fönster och dörrar

I ett timmerhus sitter fönster- och dörrkarmar fast i gåtar, som i sig själva kan följa timmerstommen rörelse vid torkning och ihoptryckning. Gåtar ser ut som ett T, men en tapp upp och ner vid stommens öppning. För att behålla stabiliteten i en knutkedja bör öppningen vara minst 40cm från knuten.

Väggband

Det är den sista stocken på varje långsida innan taket börjar. Här är det viktigt att man har planerat stockvarven under så att man båda väggbandstockarna hamnar i våg.

Taket

Åsar

Åsar är runda stockar oftast av gran som bär taket. På åsarna lägger man rafterna tvärs över. Man kan även ha olika åsar för att bära respektive inne- och yttertaket.

Innetaket

Om en byggnad ska vara vinterbonad har man ett innetak, ett yttertak och isolering emellan.

Uppbärande av yttertaket

På enklare byggnader som lada, vedbod, förråd... lägger man yttertaket direkt över åsarna.

Raft

Oftast fyrkantssågat ämne som läggs tvärs över åsarna och som bär yttertaket. Man kan också använda tätvuxna granslanor.

Vågbord

Om man har ett tungt tak som torvtak och som sticker ut långt utanför vägglivet kan det vara bra att ha en extra stock längst ut vid rafterna.

Yttertaket

Torvtak

Väger mycket och ställer krav på taket och byggnaden. Lämpar sig för timmerhus då stommen pressas av vikten och blir tätt. Max vinkel på taket är 22° så att jorden inte åker ner. En platonmatta läggs nederst för att skapa ett vattentätt skikt. Traditionellt användes näver i olika lager. Man lägger sedan två lager gräsmatta, första med gräset nederst och det övre med gräset uppåt. Jorden hindras att åka ner av bräder som även släpper igenom regnvattnet.

Brädtak

Överlappande brädor med kärnan uppåt (för att kanterna ska bli täta när virket böjs av att det torkar). Man gör ett spår vid mötet på nedre och övre brädan så vattnet kan rinna ner.

Pärttak

Kluvna gran eller asp spån som spikas omlott så det bildas minst tre lager. När spikarna har rostet är det dags att lägga nytt och slipper besväret att ta bort dom.

Plåttak

Går fort att lägga om man har större sektioner, har en kortare livslängd än tegel.

Tegeltak

Lertegel är gjort på bränd lera. Är ett hållbart material som ger en fin patina med åren. Dom äldre enkelkupiga är charmiga, nyare dubbelkupiga ligger stabilare på taket. Man lägger papp längst under som är det vattentäta skiktet, spikar läkt ovanpå för att bära tegelkuporna.

Ytbehandling

Obehandlat

Stockarna grånar efter några år och blir till ett skydd. Kådrick fura kan få gula nyanser vid solexponering.

Tjära

Det finns olika trätjära, men den som heter Dalbränd trätjära är gjord på kådricka tallrötter och grenar.

Slammfärg

Skyddar trä, lätt att måla med, ger en fin matt yta och patina med åren. Går att köpa pulver som man blandar själv.

Linoljefärg

Dryg färg som på ett timmerhus främst används för lister, fönster och dörrar.